Lietas Nr. A420345214
Lietas arhīva Nr. AA43-1167-16/17

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2016.gada 25.oktobrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente I.Amona, tiesneses K.Kalvāne un V.Zommere

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/pieteikumu par administratīvā akta izdošanu par /pers. A/ atzīšanu par Latvijas pilsoni, pamatojoties uz Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 1. un 2.punktu, sakarā ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2015.gada 14.jūlija spriedumu daļā.

Aprakstošā daļa

1. Pieteicējs /pers. A/ dzimis 1949.gada 2.novembrī Rīgā. Pieteicējs ir Krievijas pilsonis, 2005.gada 7.aprīlī viņam izdota Krievijas Federācijas pilsoņa pase Nr./numurs/ un 2010.gada 19.novembrī Krievijas Federācijas pilsoņa pase Nr./numurs/.

   Pieteicēja māte /pers. B/ (pēc laulībām /uzvārds/) dzimusi 1912.gada 4.novembrī Rīgā. Viņai 1938.gada 6.aprīlī izdota Latvijas pavalstnieka pase. 1992.gada 7.augustā pieteicēja māte, pamatojoties uz Latvijas Republikas Augstākās padomes 1991.gada 15.oktobra lēmumu „Par Latvijas Republikas pilsoņu tiesību atjaunošanu un naturalizācijas pamatnoteikumiem" reģistrējās Latvijas pilsoņu reģistrā.

   Pieteicējs 2014.gada 24.martā vērsās ar iesniegumu Latvijas vēstniecībā Krievijā, lūdzot reģistrēt viņam Latvijas pilsonību, jo viņa māte ir Latvijas pilsone, kā arī bija Latvijas pilsone 1940.gada 17.jūnijā.

   Ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes (turpmāk – Pārvalde) Personu statusa kontroles nodaļas vadītājas 2014.gada 28.aprīļa lēmumu Nr.2496 pieteicēju atteikts atzīt par Latvijas pilsoni. Pieteicējs šo lēmumu apstrīdēja. Ar Pārvaldes 2014.gada 30.jūnija lēmumu Nr.504 apstrīdētais lēmums atstāts negrozīts. Tajā norādīts turpmāk minētais.

   1. Pieteicēja māte 1992.gadā reģistrēja Latvijas pilsonību saskaņā ar Augstākās padomes lēmumu par pilsoņu tiesību atjaunošanu. Tādējādi pieteicēja māte likumā noteiktajā kārtībā reģistrēja Latvijas pilsonību, savukārt pieteicējs, lai gan ir personas, kura bija Latvijas pilsonis 1940.gada 17.jūnijā, pēcnācējs, likumā noteiktajā kārtībā līdz 2013.gada 1.oktobrim nereģistrējās kā Latvijas pilsonis un turklāt pēc 1990.gada 4.maija ieguva citas valsts (Krievijas) pilsonību. Līdz ar to pieteicējs neatbilst Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 1.punkta nosacījumiem.
   2. Pieteicējs norāda, ka pilsonības iegūšana nozīmē aktīvu darbību, kuras ietvaros persona pauž vēlmi iegūt citas valsts pilsonību, bet pieteicējs Krievijas pilsonību ieguva saskaņā ar likumu. Taču savu gribu iegūt Krievijas pilsonību pieteicējs ir apliecinājis, saņemot Krievijas pilsoņa personu apliecinošus dokumentus.
   3. Tā kā pieteicēja mātei Latvijas pilsoņa tiesības likumā noteiktajā kārtībā tika atjaunotas 1992.gadā, nav pamatots pieteicēja iebildums, ka 1949.gadā, kad piedzima pieteicējs, viņai bija Latvijas pilsoņa tiesības. Kopsakarā ar Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 1.punktu secināms, ka Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punktā minētie subjekti (vecāki) ir Latvijas pilsoņi, kuri ir reģistrējušies likumā noteiktajā kārtībā. Līdz ar to nav pamata reģistrēt pieteicēju par Latvijas pilsoni saskaņā ar Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punktu un nav nozīmes tam, ka pieteicējs ir gatavs atteikties no Krievijas pilsonības.
   4. Konkrētais gadījums ir tipisks, nav konstatējami apstākļi, kas ļautu atkāpties no tiesību normā noteiktā.

2. /pers. A/ iesniedza tiesā pieteikumu par viņa atzīšanu par Latvijas pilsoni, pamatojoties uz Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 1. un 2.punktu. Pieteikumā un tā papildinājumā norādīts turpmāk minētais.

   1. Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 1.punkts paredz izvēles iespējas, nosakot personai vai tās pēcnācējam tiesības likumā noteiktā kārtībā līdz 2013.gada 1.oktobrim reģistrēties par Latvijas pilsoni. Pieteicēja māte to izdarīja un ir atzīta par Latvijas pilsoni. Līdz ar to uz pieteicēju kā viņas pēcnācēju vairs nav pamata attiecināt šajā normā doto norādi uz vēsturiskajā Pilsonības likuma 2.panta 1.punkta redakcijā ietverto ierobežojumu par citas valsts pilsonības iegūšanu.

      Pat ja uz pieteicēju attiecinātu šo ierobežojumu, jāņem vērā, ka pilsonības iegūšana nozīmē aktīvu darbību,

vēlmi iegūt citas valsts pilsonību. Konkrētajā gadījumā Krievijas pilsonības iegūšana pēc PSRS sabrukšanas notika bez pilsonības ieguvēja vēlēšanās un faktiski nozīmēja vien iepriekš PSRS izdotās pases nomaiņu pret aktuālo personu apliecinošo dokumentu – Krievijas pasi. Arī tas, ka pieteicējam 1989.gadā tika izsniegta vīza ieceļošanai Izraēlā uz pastāvīgu dzīvi un 1992.gadā ASV vēstniecība viņam izsniedza atļauju izceļot uz ASV uz pastāvīgu dzīvi, apliecina to, ka pieteicējs nevēlējās iegūt Krievijas pilsonību un neveica aktīvas darbības tās iegūšanai.

2. Lēmumā nepamatoti secināts, ka nav pamata reģistrēt pieteicēju par Latvijas pilsoni saskaņā ar Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punktu, jo pieteicēja mātei pieteicēja dzimšanas brīdī Latvijas pilsoņa tiesību nebija.

   Latvijas pilsonība turpināja pastāvēt visu okupācijas laiku, neskatoties uz to, kuras valsts pase personai bija. PSRS pilsonība, kas okupētās Latvijas pilsoņiem tika piešķirta automātiski ar PSRS Augstākās padomes Prezidija dekrētu, nebija spēkā, jo šī pilsonība tika uzspiesta aneksijas rezultātā. Šādā kārtībā piešķirta pilsonība no starptautisko tiesību un no Latvijas valsts nepārtrauktības doktrīnas viedokļa ir tiesiski neeksistējoša. Līdz ar to 1991.gadā atjaunojās situācija attiecībā uz pieteicēja mātes Latvijas pilsonību. Tas nozīmē, ka pieteicēja māte arī 1949.gadā bija Latvijas pilsone.

3. Pieteicējs ir gatavs atteikties no Krievijas pilsonības gadījumā, ja lūgums par pieteicēja reģistrēšanu par Latvijas pilsoni tiks apmierināts.

4. Pārvalde pārkāpa tiesiskās paļāvības un vienlīdzības principu.

5. 2013.gada 1.oktobrī spēkā stājās grozījumi Pilsonības likumā, ar tiem tika izslēgta Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 1.punkta daļa „izņemot personas, kuras pēc 1990.gada 4.maija ieguvušas citas valsts pilsonību (pavalstniecību)". Tādējādi tika atcelti ierobežojumi iegūt Latvijas pilsonību personām, kas pēc 1990.gada 4.maija ieguvušas citas valsts pilsonību.

6. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka nevienam Latvijas pilsonim, kas ieguvis pilsonību piedzimstot, nav atņemtas tiesības reģistrēties kā Latvijas pilsonim neierobežotā laikā. Tādējādi pieteicējs var reģistrēties kā Latvijas pilsonis arī pēc Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 1.punktā noteiktā termiņa, atsakoties no Krievijas pilsonības.

7. Pārvalde paplašināti tulko Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punktu. Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 1. un 2.punktā minēti atsevišķi gadījumi, kuri reglamentē piederību pie Latvijas pilsonības. Līdz ar to tie skatāmi atsevišķi.

3. Pārvalde paskaidrojumos pieteikumu uzskata par nepamatotu un papildus Lēmumā minētajiem argumentiem norāda turpmāk minēto.

1. Reģistrācijas nosacījums līdz 2013.gada 1.oktobrim Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 1.punktā ir noteikts abām normā minētajām personām (gan personai, kas bija Latvijas pilsonis 1940.gada 17.jūnijā, gan šādas personas pēcnācējam).

   To, ka saskaņā ar šo normu nav pamata reģistrēt par Latvijas pilsoni personu, kura pēc 1990.gada 4.maija ir ieguvusi citas valsts pilsonību, apliecina arī fakts, ka visos citos Latvijas pilsonības iegūšanas gadījumos likumdevējs ir noteicis regulējumu attiecībā uz iespējām izveidoties dubultai pilsonībai. Minētais apliecina, ka likumdevējs nav paredzējis par Latvijas pilsoņiem reģistrēt personas, kuras pēc 1990.gada 4.maija ieguvušas citas valsts pilsonību, kaut arī viņu priekštecis bijis Latvijas pilsonis 1940.gada 17.jūnijā un ir reģistrējies līdz 2013.gada 1.oktobrim par Latvijas pilsoni saskaņā ar Pilsonības likuma 2.panta 1.punktu. Līdz ar to nav pamata pieteicēju reģistrēt par Latvijas pilsoni saskaņā ar Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 1.punktu.

2. Nav pamata uzskatīt, ka Krievijas pilsonība pieteicējam bija uzspiesta pret viņa gribu. Pieteicējs ir saņēmis Krievijas pilsoņa personu apliecinošu dokumentu, tādā veidā skaidri izsakot vēlmi iegūt Krievijas pilsonību. Turklāt pieteicējs Krievijas pilsoņa pases ir saņēmis vairākkārt.

3. Nav pamatots pieteicēja arguments, ka viņš ir reģistrējams par Latvijas pilsoni saskaņā ar Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punktu. Šī norma jāskata kopsakarā ar šīs panta daļas 1.punktu.

   Pieteicēja māte 1992.gada 7.augustā reģistrēja Latvijas pilsonību saskaņā ar Augstākās padomes lēmumu par pilsoņu tiesību atjaunošanu. Līdz ar to nav pamatots pieteikumā norādītais, ka viņai jau 1949.gadā uz pieteicēja dzimšanas brīdi bija Latvijas pilsoņa tiesības. 1949.gadā pieteicēja māte nebija persona, kura pilnā apjomā bauda Latvijas pilsoņa tiesības un pilda Latvijas pilsoņa pienākumus. Lai gan pieteicējs ir personas, kura bija Latvijas pilsonis 1940.gada 17.jūnijā, pēcnācējs, likumā noteiktajā kārtībā līdz 2013.gada 1.oktobrim viņš netika reģistrēts kā Latvijas pilsonis un pēc 1990.gada 4.maija ieguva Krievijas pilsonību.

4. Nav pamatota pieteicēja atsaukšanās uz tiesiskās paļāvības principu. Tas, ka pieteicēja māte 1992.gada 7.augustā reģistrējās par Latvijas pilsoni, nevar pieteicējam radīt paļāvību, ka arī attiecībā uz viņu tiks pieņemts tāds pats lēmums. Minētajos gadījumos pastāv atšķirīgi tiesiskie un faktiskie apstākļi, proti, pieteicēja māte reģistrējās likumā noteiktajā kārtībā un atbilda visiem reģistrācijas brīdī spēkā esošajiem reģistrēšanās priekšnoteikumiem. Pieteicēja māte Latvijas pilsonības reģistrācijas brīdī nebija arī citas valsts pilsone. Pieteicējs šīs tiesības neizmantoja un brīdī, kad izteica vēlmi reģistrēties par Latvijas pilsoni, spēkā bija cits tiesiskais regulējums. Līdz ar to pieteicējam nav pamata atsaukties arī uz vienlīdzības principa pārkāpumu.

4. Ar Administratīvās rajona tiesas 2015.gada 14.jūlija spriedumu Pārvaldei uzdots izdot administratīvo aktu par

pieteicēja atzīšanu par Latvijas pilsoni, pamatojoties uz Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punktu, ar priekšnoteikumu, ka pieteicējs atsakās no Krievijas pilsonības. Tiesa arī secināja, ka pieteicējs nevar tikt atzīts par Latvijas pilsoni, pamatojoties uz Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 1.punktu. Spriedums daļā, kurā pieteikums apmierināts, pamatots šādi.

1. Tiesa secināja, ka Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punkts paredz par Latvijas pilsoni atzīt tādu personu, kurai vismaz viens no vecākiem šīs personas dzimšanas brīdī bija Latvijas pilsonis, vienlaikus nosakot, ka uz šīs tiesību normas pamata iegūstot pilsonību, dubultpilsonība personai drīkst izveidoties tikai, ievērojot Pilsonības likuma 9.panta otrās un piektās daļas nosacījumus.
2. Ņemot vērā tiesību doktrīnas atziņas un Satversmes tiesas spriedumos secināto, tiesa secināja, ka ar reģistrēšanos pilsonībā pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas Latvijas pilsoņa statuss netika no jauna piešķirts, bet gan tika tikai „atmodinātas" jeb „aktivizētas" personas pilsoņa tiesības, kuru īstenošanu *de facto* bija kavējusi okupācijas vara (jo uzskatāms, ka pilsonība okupācijas laikā visu laiku ir pastāvējusi un nav bijusi zaudēta). Ņemot vērā no Latvijas nepārtrauktības doktrīnas izrietošo pilsonības nepārtrauktības principu, tiesa atzina, ka tām personām, kuras pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas reģistrējās par Latvijas pilsoņiem likumā noteiktajā kārtībā, ir atzīstams Latvijas pilsoņa statuss ne tikai attiecībā uz laika posmu pēc reģistrēšanās pilsonībā, bet arī attiecībā uz laika posmu, kad prettiesiskās okupācijas dēļ šīm personām Latvijas pilsoņa tiesības bija *de facto* pārtrauktas.
3. Tā kā pieteicēja māte bija Latvijas pilsone 1940.gada 17.jūnijā un pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas 1992.gada 7.augustā reģistrējās kā Latvijas pilsone, tiesa piekrita pieteicējam, ka viņa māte laikā no 1940.gada 17.jūnija līdz 1992.gada 7.augustam nebija zaudējusi Latvijas pilsoņa statusu. Vienīgi okupācijas laikā pieteicēja mātei, tāpat kā citiem Latvijas pilsoņiem, okupācijas vara *de facto* bija pārtraukusi Latvijas pilsoņa tiesību īstenošanu.
4. Tiesa uzskatīja, ka gadījumā, ja likumdevējs būtu vēlējies noteikt, ka Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punkts ir attiecināms tikai uz tādām personām, kuru dzimšanas brīdī vismaz viens no vecākiem pilnvērtīgi (bez okupācijas varas radītiem šķēršļiem) bauda Latvijas pilsoņa tiesības, tad likumdevējs to būtu tiešā tekstā ierakstījis. Tiesas ieskatā, likumdevējs, izstrādājot šo normu, nevarēja neapzināties, ka nosacījums, ka vismaz viens no vecākiem personas dzimšanas brīdī ir Latvijas pilsonis, citstarp aptvers arī tās personas, kuru dzimšanas brīdī vismaz viens no vecākiem *de iure* bija Latvijas pilsonis, kaut arī tobrīd pilsoņa tiesības faktiski neīstenoja Latvijas okupācijas dēļ. Ja, to apzinoties, likumdevējs tomēr būtu vēlējies šādu situāciju nepieļaut, likumdevējs būtu varējis konkrēto normu attiecīgi noformulēt.
5. Arī iepazīstoties ar Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punkta izstrādes materiāliem, tiesa nesaskatīja, ka būtu konstatējama skaidra likumdevēja griba nepieļaut, ka konkrētā tiesību norma tiek attiecināta arī uz personām, kuras Latvijas pilsonim piedzimušas okupācijas laikā. Tiesa atzina, ka sākotnēji konkrētā norma gan tika izstrādāta, domājot tikai par Latvijas pilsoņu bērniem. Pēc tam, konstatējot, ka sākotnējā redakcija liegs šo normu attiecināt uz pieaugušajām personām, kas ir piedzimušas Latvijas pilsonim, Pilsonības likuma grozījumu izstrādes apakškomisija izteica konkrēto normu tādējādi, lai tā attiektos arī uz pieaugušajiem.

   No Pilsonības likuma grozījumu apakškomisijas sēžu audioierakstiem tiesa secināja, ka nepieciešamība risināt jautājumu arī saistībā ar pieaugušajiem Latvijas pilsoņu bērniem primāri tika saskatīta saistībā ar tām personām, kas piedzimušas un jau kļuvušas pilngadīgas pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas. Tomēr, neskatoties uz to, likumdevējs Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punkta galīgajā redakcijā neizvēlējās skaidri atrunāt, ka šī norma būtu attiecināma tikai uz tām personām, kas dzimušas pēc Latvijas neatkarības atgūšanas. Tā vietā likumdevējs izvēlējās likumā iekļaut plašu formulējumu, runājot par visām personām, kuru dzimšanas brīdī vismaz viens no vecākiem ir (bija) Latvijas pilsonis. Tas, ka šī norma būtu attiecināma tikai uz personām, kas dzimušas pēc Latvijas neatkarības, neizriet arī no Pilsonības likuma grozījumu apakškomisijas vadītāja sniegtā skaidrojuma par šo normu Saeimas sēdē, kurā Pilsonības likuma grozījumi tika skatīti galīgajā lasījumā.
6. Tiesa atzina, ka Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punktu ir iespējams interpretēt tādējādi, ka tas attiecas arī uz personām, kuras dzimušas Latvijas okupācijas laikā, bet kuru dzimšanas brīdī vismaz vienam no vecākiem ir atzīstams Latvijas pilsoņa statuss. Tiesa norādīja, ka šāda interpretācija saskan arī ar Pilsonības likuma mērķi garantēt Latvijas pilsonības pastāvēšanu un turpinātību.

   Tiesa ņēma vērā, ka Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 1.punktā norādītais jēdziens „personas, kura bija Latvijas pilsonis 1940.gada 17.jūnijā, pēcnācējs" aptver plašāku personu loku kā Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punkta subjekts (persona, kuras abi vecāki vai viens no tiem ir (bija) Latvijas pilsonis personas dzimšanas brīdī). Pēcnācēji ir ne tikai bērni, bet arī bērnubērni, bērnubērnubērni utt. Līdz ar to ir akceptējams, ka likumdevējs var vēlēties tām personām, kuru saistība ar priekšteci – Latvijas pilsoni uz 1940.gada 17.jūniju – veidojas starp vairākām paaudzēm, noteikt ierobežojumu, proti, lai pēc 1990.gada 4.maija nebūtu iegūta citas valsts pilsonība. Taču tas neliedz likumdevējam pieļaut Latvijas pilsoņa uz 1940.gada 17.jūniju pirmās pakāpes pēcnācējam labvēlīgu iespēju tikt atzītam par Latvijas pilsoni saskaņā ar Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punktu. Līdz ar to fakts, ka persona pēc 1990.gada 4.maija ir ieguvusi Latvijas pilsonību, nav šķērslis tai tikt atzītai par Latvijas pilsoni, vienīgi jāievēro nosacījums, ka, šādā ceļā iegūstot Latvijas pilsonību, nedrīkst izveidoties aizliegta dubultpilsonība.

5. Par Administratīvās rajona tiesas spriedumu daļā, kurā Pārvaldei uzdots izdot pieteicējam labvēlīgu administratīvo aktu, pamatojoties uz Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punktu, Pārvalde iesniedza apelācijas sūdzību, norādot turpmāk minēto.

1. Pieteicējs nav atzīstams par Latvijas pilsoni saskaņā ar Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punktu, pamatojoties uz valstiskās neatkarības doktrīnu. Personu loks, kurš atbilstoši šai doktrīnai ir Latvijas pilsoņi *de iure* arī Latvijas okupācijas apstākļos, ir noteikts Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 1.punktā. Savukārt šīs panta daļas 2.punkts regulē to personu statusu, kas dzimušas personām, kuras ir Latvijas pilsoņi ne tikai *de iure*, kā to interpretē tiesa, bet arī *de facto,* tātad jau pēc Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanas.

2. Nav pamatoti tiesas secinājumi par likumdevēja izvēli attiecībā uz Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punkta formulējumu. Tieši pretēji - fakts, ka šajā normā nav atrunāti kādi papildu nosacījumi, apliecina likumdevēja gribu attiecināt minēto regulējumu tikai uz personām, kuru dzimšanas brīdī vismaz viens no vecākiem ir Latvijas pilsonis ne tikai *de iure*, bet arī *de facto*, tātad jau pēc Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanas un Latvijas pilsonības reģistrācijas.

   Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 1.punktā un $8.^1$ panta pirmajā daļā likumdevējs ir ietvēris norādes par piederību Latvijas pilsonībai 1940.gada 17.jūnijā. Tas norāda, ka šajās normās ietvertais regulējums attiecas uz personām, kuras arī Latvijas okupācijas periodā bija Latvijas pilsoņi *de iure*, kaut pilsoņa tiesības faktiski neīstenoja okupācijas varas dēļ, kā arī uz šo personu pēcnācējiem.

   Tādējādi Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punkta regulējums neaptver tās personas, kuru dzimšanas brīdī vismaz viens no vecākiem bija Latvijas pilsonis *de iure,* kaut gan tam nebija Latvijas pilsoņa tiesību Latvijas okupācijas dēļ. Pretējā gadījumā likumdevējs, līdzīgi kā Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas l.punktā un $8.^1$ panta pirmajā daļā, arī Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punktā būtu ietvēris atsauci par personas piederību Latvijas pilsoņu kopumam 1940.gada 17.jūnijā.

   Tiesas sniegtā Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punkta interpretācija nedod atbildi par to personu tiesisko statusu, kuras dzimušas personām, kuras savukārt, būdamas Latvijas pilsoņi 1940.gada 17.jūnijā, ,,neatmodināja" Latvijas pilsoņa tiesības pēc Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanas, t.i, neveica reģistrāciju, vai arī mira pirms Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanas.

3. Nav pamatoti tiesas secinājumi par Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punkta interpretāciju kopsakarā ar šīs panta daļas 1.punktu.

   Ievērojot tiesas interpretāciju, zaudē jēgu Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 1.punkta daļa, kas arī pēc 2013.gada 1.oktobra, kad stājās spēkā grozījumi Pilsonības likumā 2.panta 1.punktā, joprojām dod iespēju reģistrēties par Latvijas pilsoņiem personām, kurām bija tiesības reģistrēties par Latvijas pilsoni atbilstoši Pilsonības likuma 2.panta 1.punktam redakcijā, kas bija spēkā līdz 2013.gada l.oktobrim.

   Ja normas tiek interpretētas tiesas norādītajā veidā, tad nav saprotama likumdevēja vēlme līdztekus Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punktam šīs panta daļas 1.punktā ietvert līdzīgu regulējumu, kas turklāt paredz stingrāku ierobežojumu personas reģistrācijai par Latvijas pilsoni. Proti, saskaņā ar redakciju, kas bija spēkā līdz 2013.gada 1.oktobrim, personas, kuras bija Latvijas pilsoņi 1940.gada 17.jūnijā, kā arī to pēcnācēji, kuri pēc 1990.gada 4.maija ir ieguvuši citas valsts pilsonību (tātad - jebkādas citas valsts pilsonību, t.sk. arī tādas valsts pilsonību, ar ko tagad Latvijas pilsonim ir pieļaujama dubultās pilsonības izveidošanās), vispār nevar tikt reģistrēti par Latvijas pilsoņiem.

   Ja ņem vērā tiesas apsvērumus par likumdevēja vēlmi ar Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 1.punktā ietverto regulējumu aprobežot personu, kuras bija Latvijas pilsoņi 1940.gada 17.jūnijā, bērna bērnu un turpmāko lejupējo tiesības reģistrēties par Latvijas pilsoņiem tā iemesla dēļ, ka tie pēc 1990.gada 4.maija ir ieguvuši citas valsts pilsonību, nav racionāla pamatojuma tam, kāpēc šāds ierobežojums būtu jāattiecina tieši uz otrās vai trešās radniecības pakāpes lejupējiem (t.sk. arī uz tādiem pēcnācējiem, kuri pēc 1990.gada 4.maija ir ieguvuši tādas valsts pilsonību, ar ko Latvijas pilsonim šobrīd ir pieļaujama arī dubultās pilsonības izveidošanās), bet ne uz pirmās pakāpes lejupējo, kurš pēc 1990.gada 4.maija ir ieguvis citas valsts pilsonību.

4. Tiesas apsvērumi par Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 1. un 2.punkta interpretāciju ir pretrunā ar tās apsvērumiem par pieteicēja tiesībām tikt atzītam par Latvijas pilsoni saskaņā ar Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punktu, atsaucoties uz *jus sanguinis* principu.

   Tā kā saskaņā ar minēto principu Latvijas pilsonība arī okupācijas laikā atbilstoši valsts nepārtrauktības doktrīnai *de iure* turpināja pāriet nākamajās paaudzēs, tad Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punkts būtu attiecināms ne tikai uz personas, kura bija Latvijas pilsonis 1940.gada 17.jūnijā, pirmās radniecības pakāpes lejupējiem, kā to norāda tiesa, bet arī uz otrās un trešās radniecības pakāpes lejupējiem, ja tie būtu dzimuši Latvijas okupācijas periodā, ievērojot, ka saskaņā ar 1919.gada 23.augusta Likuma par pavalstniecību 7.pantu bērnu piederību pie Latvijas pavalstniecības noteica pēc vecāka piederības Latvijas pilsonībai. Šāda Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punkta interpretācija nonāk pretrunā ar likumdevēja gribu un normas mērķi attiecināt normu tikai uz personām, kuru dzimšanas brīdī vismaz viens no vecākiem ir Latvijas pilsonis ne tikai *de iure,* bet arī *de facto*.

   Likumdevēja gribu un normas mērķi apliecina Juridiskās komisijas Pilsonības likuma grozījumu izstrādes apakškomisijas Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punkta normas apspriešanas materiāli. Uzklausot darba

grupas skaidrojumu par nepieciešamību risināt jautājumu saistībā arī ar pilngadīgiem Latvijas pilsoņu bērniem, kuri piedzimuši un kļuvuši pilngadīgi pēc Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanas, tātad piedzimuši Latvijas pilsoņiem, kuri jau pēc Latvijas neatkarības pilnā apjomā bija atjaunojuši Latvijas pilsoņa tiesības, apakškomisijai pret to nebija iebildumu. Attiecīgā redakcija tika nodota Saeimas Juridiskajai komisijai un vēlāk par to balsoja arī Saeima.

6. Pieteicējs paskaidrojumā apelācijas sūdzību neatzīst un piekrīt tiesas secinājumiem, uz kuru pamata pieteikums apmierināts.

7. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu Administratīvā apgabaltiesa lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

8. Tā kā apelācijas sūdzību par pirmās instances tiesas spriedumu ir iesniegusi Pārvalde un spriedums pārsūdzēts daļā, kurā pieteikums apmierināts, proti, par Latvijas pilsonības piešķiršanu pieteicējam, pamatojoties uz Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punktu, apgabaltiesa lietu izskata tikai šajā daļā.

Pārbaudījusi un izvērtējusi lietas materiālus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka apelācijas sūdzība ir pamatota un pieteikums daļā ir noraidāms.

9. Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punkts, kas ir spēkā kopš 2013.gada 1.oktobra, noteic, ka Latvijas pilsonis ir persona, kuras dzimšanas brīdī abi tās vecāki ir Latvijas pilsoņi vai viens no viņiem ir Latvijas pilsonis, ja ievēroti šā likuma 9.panta otrās vai piektās daļas nosacījumi (*attiecas uz dubultās pilsonības izveidošanos*).

Administratīvā apgabaltiesa secina, ka šim regulējumam līdzīgs regulējums Pilsonības likumā bija ietverts arī pirms 2013.gada 1.oktobra, bet tas attiecās tikai uz Latvijas pilsoņu bērniem. Proti, Pilsonības likuma 2.panta 5.punkts redakcijā, kas bija spēkā līdz 2013.gada 1.oktobrim, noteica, ka Latvijas pilsoņi ir bērni, kuriem viņu dzimšanas brīdī abi vecāki ir Latvijas pilsoņi. Pilsonības likuma 3.panta redakcijā, kas bija spēkā līdz 2013.gada 1.oktobrim, bija noteikti gadījumi, kuros par Latvijas pilsoni atzīstams bērns, ja viņa dzimšanas brīdī tikai viens no viņa vecākiem ir Latvijas pilsonis. Kopš 2013.gada 1.oktobra šīs normas vairs nav spēkā.

Savukārt Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 1.punkts redakcijā, kas ir spēkā kopš 2013.gada 1.oktobra, noteic, ka Latvijas pilsonis ir persona, kura bija Latvijas pilsonis 1940.gada 17.jūnijā, kā arī šīs personas pēcnācējs, ja šī persona vai tās pēcnācējs likumā noteiktā kārtībā līdz 2013.gada 1.oktobrim reģistrējās par Latvijas pilsoni vai tiem bija tiesības reģistrēties par Latvijas pilsoni atbilstoši šā likuma 2.panta 1.punktam redakcijā, kas bija spēkā līdz 2013.gada 1.oktobrim. Pilsonības likuma 2.panta 1.punkts redakcijā, kas bija spēkā līdz 2013.gada 1.oktobrim, noteica, ka Latvijas pilsoņi ir personas, kuras bija Latvijas pilsoņi 1940.gada 17.jūnijā, kā arī šo personu pēcnācēji, kas reģistrējušies likumā noteiktajā kārtībā, izņemot personas, kuras pēc 1990.gada 4.maija ieguvušas citas valsts pilsonību (pavalstniecību).

No iepriekš minētās Pilsonības likuma struktūras kopsakarā ar likuma vēsturiskajām izmaiņām Administratīvā apgabaltiesa secina, ka attiecībā uz personām, kuras saskaņā ar Latvijas valstiskās nepārtrauktības doktrīnu par Latvijas pilsoņiem ir atzīstamas kā to personu pēcnācēji, kuras bija Latvijas pilsoņi 1940.gada 17.jūnijā, izsmeļošs tiesiskais regulējums vēsturiski bija un arī pašlaik ir ietverts tieši Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 1.punktā, kā arī pašlaik ir ietverts arī Pilsonības likuma $8.^1$pantā (šis pants regulē Latvijas trimdinieku un viņu pēcnācēju pilsonību). To apstiprina Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 1.punktā un $8.^1$pantā ietvertās norādes par piederību Latvijas pilsonībai 1940.gada 17.jūnijā un apstāklis, ka šādas norādes Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punktā nav ietvertas un nebija ietvertas arī Pilsonības likuma 2.panta 5.punktā un 3.pantā redakcijā, kurā šīs normas bija spēkā līdz 2013.gada 1.oktobrim.

Apgabaltiesa secina, ka Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punkts vēsturiski ir radies, attīstot un papildinot sākotnēji tikai uz Latvijas pilsoņu bērniem (nevis personu, kas bija Latvijas pilsoņi 1940.gada 17.jūnijā, pēcnācējiem) attiecināmās normas par piederību pie Latvijas pilsonības. No likumā ietvertā regulējuma sistēmiski un arī no publiski pieejamiem dokumentiem par Pilsonības likuma 2013.gada 9.maija grozījumu, kas stājās spēkā 2013.gada 1.oktobrī, vēsturisko apspriešanas un pieņemšanas gaitu (*skat. http://titania.saeima.lv/)* nav secināms, ka likumdevējs ar Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punkta regulējumu būtu vēlējies paplašināt šīs panta daļas 1.punktā ietverto personu loku. Tieši pretēji, likumdevējs vēsturiski konsekventi likuma 2.panta 1.punktā un no 2013.gada 1.oktobra 2.panta pirmās daļas 1.punktā ir saglabājis atsevišķu regulējumu attiecībā uz personām, kas bija Latvijas pilsoņi 1940.gada 17.jūnijā, un to pēcnācējiem. Tādējādi Administratīvā apgabaltiesa uzskata par pamatotu Pārvaldes viedokli, ka Pilsonības likuma pirmās daļas 2.punkts regulē tikai to personu statusu, kas ir dzimušas personām, kuras ir Latvijas pilsoņi *de iure* un *de facto* pēc Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanas.

To apstiprina arī Pārvaldes norādītais arguments, ka gadījumā, ja atzītu pieteicēja tiesības uz Latvijas pilsonību saskaņā ar Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punktu, tad nebūtu jēgas Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 1.punktā ietvertajam regulējumam, saskaņā ar kuru arī pēc 2013.gada 1.oktobra par Latvijas pilsoņiem var reģistrēties personas, kurām bija tiesības reģistrēties par Latvijas pilsoņiem saskaņā ar Pilsonības likuma 2.panta 1.punktu redakcijā, kas bija spēkā līdz 2013.gada 1.oktobrim. Tātad, atsakot pieteicējam piešķirt Latvijas pilsonību saskaņā ar Pilsonības

likuma 2.panta pirmās daļas 2.punktu, Pārvalde šo tiesību normu interpretēja atbilstoši Pilsonības likumā ietvertajai loģiskajai sistēmai.

1. Tā kā pieteicējs ir dzimis 1949.gadā, kad pieteicēja māte Latvijas pilsoņa tiesības *de facto* nevarēja izmantot, apgabaltiesa secina, ka pieteicējs par Latvijas pilsoni varēja tikt atzīts tikai saskaņā ar Pilsonības likuma 2.panta 1.punktu redakcijā, kas bija spēkā līdz 2013.gada 1.oktobrim. Taču lietā nav strīda par to, ka pieteicējs šo iespēju nav izmantojis un vairs arī nevar izmantot. Līdz ar to apgabaltiesa secina, ka pieteikums par /pers. A/ atzīšanu par Latvijas pilsoni, pamatojoties uz Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punktu, ir noraidāms.

1. Apgabaltiesa secina, ka pirmās instances tiesas spriedums daļā par pieteikuma apmierināšanu nav pamatots, jo tiesa nepareizi interpretēja piemērojamo tiesību normu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

Noraidīt /pers. A/ pieteikumu par viņa atzīšanu par Latvijas pilsoni, pamatojoties uz Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punktu.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente I.Amona
Tiesneses K.Kalvāne
V.Zommere